



Hans Veltmeijer

■ Theo Vos in zijn nieuwe woonomgeving: „Het is hier opvallend laks.“

‘Geen mondkapjes in de zorg? Waanzin!’

Hoogleraar gezondheidsinformatie
Theo Vos is in Baarn neergestreken

Nederland krijgt voor de aanpak van de coronapandemie geen goed rapportcijfer van Theo Vos. Dagelijks rekent hij de gevolgen door van de aanpak van ziektes in landen over de hele wereld. Van dementie tot blindheid, en nu is hij erg druk met corona. Dat werk doet hij sinds kort vanuit zijn woning in het centrum van Baarn, na ruim zeven jaar Seattle.

Hans Veltmeijer

Gheel toevallig is het niet dat hij in Baarn is beland. Tussen zijn elfde en zestiende woonde hij hier al. Hij was in die tijd ook een talentvolle linksbuiten bij TOV. Bij die club gaat hij op 66-jarige leeftijd weer voetballen, bij de veteranen uiteraard. En hij woont nu op een goede steenworp afstand van zijn zus.

De eerste ervaringen, na zijn quarantaine, zijn positief. Aardige, behulpzame mensen en allemaal gemakkelijk in de omgang, treft hij. Hij mist wel de bergen rond Seattle, waar hij met zijn racefiets altijd naartoe trok. Baarn vormt ook het eindpunt van de professionele reis door de wereld die hij de afgelopen pakweg veertig jaar met zijn vrouw Karla maakte. Als tropenarts werkte hij eerst tien jaar in Lesotho en Zimbabwe. In het drukke Londen kregen ze het benauwd en Australië was zestien jaar lang de volgende halte. Tot Seattle, waar Vos voor de University of Washington als hoogleraar gezondheidsinformatie bij het Institute of Health Metrics and Evaluation ging werken. Dat zet hij ook in Baarn voort, met behulp van onder meer dagelijkse Zoom meetings.

EFFICIËNT BESTRIJDINGSMIDDEL Gezellig dus in Nederland en in Baarn in het bijzonder. Maar zijn ogen vielen ook open van verbazing toen hij hier arriveerde. „Ik zie bijna geen mondkapjes. In Seattle heeft iedereen

in een winkel een mondkapje op en wordt ook veel beter afstand bewaard. Het gedrag is opvallend laks. Er is hier veel meer mobiliteit dan in andere landen, en toch zie je geen mondkapjes. Zo laten we een van de meest efficiënte bestrijdingsmiddelen ongebruikt.“ Dat de kapjes efficiënt zijn baseert hij niet alleen op gezond verstand. Circa veertig studies naar het gebruik ervan toonden dat het dragen van een simpel mondkapje door de bevolking leidt tot 40 procent minder risico op overdracht van ziekte. „En zelfs als je legitieme bezwaren hebt tegen die onderzoeksresultaten. Waarom zou je het niet gebruiken?“

GEKLEURDE BERICHTGEVING Dat is natuurlijk de hamvraag. Gekleurde berichtgeving, acht hij een belangrijke verklaring. „En de bron daarvoor is het RIVM. Met Zweden heeft Nederland het allerlaagste gebruik van mondkapjes ter wereld. Dat komt omdat de Zweden en Jaap van Dissel (baas van RIVM, red.) dezelfde buitengewoon defaitistische houding hebben en een deel van de kennis over corona opzij hebben geschoven. En daarom zie je ook zulke enorme verschillen in sterftecijfers met Noorwegen en Denemarken.“ Hetzelfde verwijt uit hij overigens aan het adres van Amerika: gekleurde berichtgeving. „Daardoor vertrouwde de bevolking de regering niet meer. Het interessante is dat Nederlanders hun regering juist wel bleven

vertrouwen.“

MEER DODEN Al aan het begin van de uitbraak zag hij ‘opmerkelijke dingen’ in Nederland. „Op Radio 1 kon je eind februari een uur lang vragen stellen. Daarbij adviseerde een deskundige zelfs toen nog dat je gerust op vakantie kon gaan.“

Er is volgens Vos ‘koppig vastgehouden aan ideeën die zo overduidelijk niet waar zijn’. „Zoals het veel te lang tegen beter weten in stellen dat je zonder symptomen de ziekte niet kunt overdragen. Zelfs verpleegkundigen, thuiszorgmedewerkers en verpleeghuispersoneel droegen daardoor geen mondbescherming. Waanzin! Daar kun je wel een paar duizend doden aan wijten.“ Ook het gebrek aan testcapaciteit schaart hij onder de onnodige problemen. „Waarom kan Duitsland dat wel regelen?“

NIUWE LOCKDOWN De cijfers in Nederland vertellen maar een deel van het verhaal, benadrukt hij. „Er worden hier veel coronadoden gemist. In België tellen ze bijvoorbeeld veel ruimer, en daardoor zijn de cijfers daar relatief zo hoog. Ook heeft het noorden van Nederland nauwelijks gevallen gehad, waardoor het landelijke gemiddelde lager uitvalt.“ Over een paar weken, met de herfst in de lucht, gaan de aantallen verder omhoog, waarschuwt hij. „Luchtweeginfecties voelen zich lekkerder bij koud weer en mensen gaan binnen zitten. En binnen is de overdracht zoveel groter dan buiten.“ Dan voorspellen zijn modellen ook een piek in Nederland, met mogelijk een nieuwe lockdown tot gevolg.

ALTRUISME Hij onderscheidt in ons land drie scenario’s voor de nabije toekomst: verdere versoepelingen van de maatregelen, voortzetting van de huidige situatie en een lockdown bij meer dan 140 doden per dag of 95 procent van de bevolking gaat mondkapjes dragen. Dat laatste noemt hij ‘magie’. „Maar als dit wel zou gebeuren dan zou dat juist in Nederland een enorme impact hebben. Omdat het nu niet gebeurt. In landen als Chili en Hongkong maakt het niet uit want daar draagt 95 procent van de bevolking al een mondkapje.“

Het dragen van een mondkapje noemt hij ‘eigenlijk een vorm van altruïsme’. „Want je voorkomt dat je andere mensen besmet wanneer je praat of niest. Maar zelf kun je wel worden besmet door mensen die geen mondkapje dragen omdat de aerosolen onder het kapje door kruipen.“

KOPPIGHEID De Nederlandse koppigheid neemt hij voor lief, als onderdeel van de volksaard. Moeilijker te verteren is ‘zoveel stelligheid bij het RIVM’. „Dat deskundige besluitvormers zich niet openstellen voor alternatieven vind ik het ergst.“

Met zijn instituut voerspelt hij niet alleen het verloop van corona en legt de directe gevolgen (zoals eindeloos moe blijven) vast. Hij brengt ook de indirecte gevolgen in kaart. Aan de negatieve zijde zijn dat de psychologische effecten, minder kankerbehandelingen en mensen die thuisblijven bij hartaanvallen. Maar daardoor gebeuren er ook positieve dingen. „Er zijn bijvoorbeeld minder ziekenhuisinfecties en overdiagnoses.“

Zijn grootste interesse betreft het langdurige effect van corona op mensen. „Want we weten nog niet zoveel. Elke maand komen wel een paar duizend wetenschappelijke publicaties uit over de kortdurende effecten. Maar ik ben veel geïnteresseerder in de gevolgen voor de lange termijn. Zelfs als corona verdwijnt zullen er heel wat mensen zijn met blijvende klachten.“